

۲۱۵۱۸۴۸

نقط جنین از منظر اخلاقی

دکتر علی رضا آل بویه

تهران

۱۳۹۸

سرشناسه: آل بویه، علیرضا، ۱۳۳۹.

عنوان و نام پدیدآور: سقط جنین از منظر اخلاقی/علیرضا آل بویه.
مشخصات نشر: تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، پژوهشکده تحقیق و توسعه علوم انسانی؛ قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، پژوهشکده فلسفه و کلام، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری: نه، ۲۹۰ ص.

فروست: «سمت»: ۲۲۹۸. فلسفه و کلام؛ ۹۲.

شابک: ۷-۰۷۵۵-۰۲-۶۰۰-۹۷۸-۳۳۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

یادداشت: پشت جلد به انگلیسی: Alireza Alebouyeh. Abortion from an Ethical Perspective.

یادداشت: کتابنامه.

یادداشت: نمایه.

موضوع: سقط جنین عمدی — جنبه‌های اخلاقی

موضوع: Abortion -- Moral and Ethical Aspects

شناسه افزوده: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، پژوهشکده تحقیق و توسعه علوم انسانی.

The Organization for Researching and Composing University Textbooks in the Humanities (SAMT), Institute for Research and Development in the Humanities.

شناسه افزوده: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، پژوهشکده فلسفه و کلام.

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۸ ق.س. ۷۶۷/۱۵/آ۷ HQ

رده‌بندی دیویی: ۷۶/۱۷۹

شماره کتابشناسی ملی: ۵۵۳۵۹۱

سقط جنین از منظر اخلاقی

دکتر علیرضا آل بویه (عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی)

ویراستار: مریم ربانی

سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، پژوهشکده تحقیق و توسعه علوم انسانی و پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، پژوهشکده فلسفه و کلام

چاپ اول: پاییز ۱۳۹۸

تعداد: ۵۰۰

حروفچینی و لیتوگرافی: سمت

چاپ و صحافی: چاپ و انتشارات دانشگاه پیام نور

قیمت: ۳۳۰۰۰۰ ریال. در این نوبت چاپ، قیمت مذکور ثابت است و فروشندگان و عوامل توزیع مجاز به تغییر آن نیستند.

هر شخص حقیقی یا حقوقی که تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه ناشران، نشر یا پخش یا عرضه یا تکثیر یا تجدید چاپ نماید، مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

تهران، رویه‌روی دانشگاه تهران، حد فاصل خیابان‌های فخر رازی و دانشگاه، مجتمع تجاری - اداری پارسا، واحدهای ۲۰۱ و ۷ و ۸، تلفن: ۶۶۴۰۸۱۲۰ - ۶۶۴۰۸۱۴۵ - ۶۶۴۱۷۸۵۷ (فروشگاه)، نمابر:

www.samt.ac.ir

info@samt.ac.ir

۶۶۴۰۵۶۷۸

مراکز پخش: قم، چهارراه شهدا، خیابان معلم، ساختمان پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ص. پ. ۳۷۱۸۵/۳۶۸۸،

تلفن: ۰۲۵۳۷۸۳۱۷۲۴، نمابر: ۰۲۵۳۷۸۳۱۷۲۸.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	پیشگفتار
۱	اهمیت اخلاق عملی
۲	اهمیت بحث سقط جنین
۳	رویکردهای متفاوت به بحث سقط جنین
۳	پیشینه بحث
۴	موضوع بحث
۵	پیش فرض‌ها
۷	شیوه کار
	بخش اول: نظرگاه فلسفی
۹	مقدمه
۱۰	اصطلاحات مهم
۱۵	فصل اول: استدلال‌های جنین‌محور
	الف) استدلال‌های از لحاظ لغوی
۱۶	۱. استدلال ذات نوعی
۱۷	تقریر اول
۱۸	تقریر دوم
۲۴	اشکالات استدلال ذات نوعی
۳۱	تقریری دیگر از استدلال ذات نوعی
۳۴	۲. استدلال از طریق بالقوگی
۳۸	اشکال بر استدلال بالقوگی
۳۹	استدلال بر بالقوگی به دو شیوه سلبی و اثباتی
۴۹	استدلال علیه بالقوگی: سقط جنین به مثابه پیشگیری از بارداری
۵۱	۳. استدلال استمرار وجودی
۵۳	پاسخ شوارز به اشکال تفاوت شخص خواب و جنین
۵۷	تأملی در استدلال استمرار وجودی براساس فلسفه اسلامی
۵۹	۴. استدلال شب لغزنده

۶۰. تقریر اول: سیر قهقرایی
۶۱. تقریر دوم: سیر طبیعی و صعودی
۶۲. اشکالات استدلال شیب لغزنده
۶۵. پیامدهای نامطلوب استدلال شیب لغزنده
۶۸. خلط استدلال شیب لغزنده با استدلال استمرار وجودی
۷۲. استدلال آینده‌ای شبیه آینده ما
۷۲. تقریر مارکوس از نادرستی قتل
۷۳. بررسی لوازم استدلال آینده‌ای شبیه آینده ما
۷۶. در تقریر رقیب تقریر مارکوس درباره نادرستی قتل
۷۸. سخ مارکوس به اشکالات بر تقریر «آینده‌ای شبیه آینده ما»
۸۱. جایگاه استدلال مارکوس با توجه به استدلال تامسون
۸۳. بونین و استدلال «آینده‌ای شبیه آینده ما»
۸۶. اشکالات و نیز رد مارکوس
۹۴. اشکالات تقریر بونین
۱۰۰. تقریر دیگری از استدلال «آینده‌ای شبیه آینده ما»
۱۰۱. ۶. استدلال از طریق احتمال قتل و دست زدن
۱۰۲. ۷. استدلال از راه احتمال و احتیاط
- (ب) ۱۰۱. دلایل ای پس از لقاح
۱۰۴. ۱. استدلال فعالیت اولیه مغز
۱۰۸. اشکالات استدلال فعالیت اولیه مغز
۱۱۳. نادرستی سقط جنین، اصل تقارن و دوساحتی و جردانه ردن انسان
۱۱۴. تحلیل مرگ از منظر فلسفه اشراق، مشاء و حکمت متعالیه
۱۱۶. تحلیل جواز یا عدم جواز سقط جنین از منظر حکمت مشاء، اشراق و متعالیه
۱۱۷. ۲. استدلال زیست‌پذیری
۱۱۹. اشکالات زیست‌پذیری
- (ج) استدلال‌های پس از تولد (استدلال از طریق مجاز بودن نور - کشی)
۱۲۰. ۱. استدلال مایکل تولی
۱۲۱. دلایل تولی برای پرداختن به بحث نوزاد کشی
۱۲۷. شخصی نبودن همه انسان‌ها
۱۲۸. بی‌ارتباطی اصل بالقوگی به اخلاق
۱۲۹. اشکالات نوزاد کشی
۱۳۶. ۲. استدلال پیتز سینگر

۱۳۷	اشکالات استدلال سینگر
۱۴۰	فصل دوم: استدلال‌های مادر محور
۱۴۰	۱. استدلال جنین جزئی از بدن مادر
۱۴۰	اشکالات این استدلال
۱۴۴	۲. استدلال از راه حق زن بر کنترل بدن خود
۱۵۳	اشکالات این استدلال
۱۵۳	مشکلات فیزیکی
۱۵۴	اختیار گرایی و مسئولیت
۱۵۷	تفاوت مال و بدن نواز و مثال جنین و مادر
۱۶۰	بی‌حسی و بی‌حیات داشتن جنین
۱۶۰	رضایت به آمیزش جنسی و رضایت به بارداری
۱۶۴	مجاز بودن سقط جنین
۱۶۵	پاسخی غیر متعارف به تأمل در سقط جنین
۱۶۷	تأملی دیگر در استدلال نامسئله
۱۶۸	تو و دانشمند کاشف دارو و نارسایی کله
۱۶۹	۳. استدلال‌های مری آنه وارن
۱۷۰	الف) استدلال پیامد گرایانه بر سقط جنین
۱۷۳	ب) استدلال سقط جنین و حقوق زنان
۱۷۵	ج) استدلال شخص بودن و حقوق اخلاقی
۱۸۸	فصل سوم: ارزیابی به طور کلی و نتیجه گیری
۱۸۸	ابهام معنای ارزش در استدلال‌های درباره سقط جنین
۱۹۱	ابهام در معنای شخص
۱۹۸	مسلم انگاشتن تفاوت میان فعل و ترک
۲۰۰	خلط میان اعمال خواسته و ناخواسته و ارادی و غیر ارادی
۲۰۱	خلط میان معانی گوناگون قوه
۲۰۲	حق و تکلیف
۲۰۳	انسان موجودی تک‌ساختی یا چندساختی
	بخش دوم: نظرگاه الهیاتی
۲۰۶	فصل چهارم: سقط جنین و آغاز حیات انسان
۲۰۷	کانون بحث در مسئله سقط جنین
۲۱۰	تحلیل آغاز حیات انسان از راه تحلیل مرگ

۲۲۰	آغاز حیات انسان از راه تحلیل خاستگاه انسان
۲۲۷	فصل پنجم: سقط جنین و جایگاه انسان در نظام هستی
۲۲۸	آیات دال بر خاستگاه و منشأ انسان
۲۲۸	مخلوق بودن انسان و دمیده شدن روح الهی در او
۲۲۹	خلق شدن انسان به دست خدا
۲۳۰	بیهوده خلق نشدن انسان و هدف از خلقت انسان
۲۳۱	گرفتن میثاق از انسان در عالم ذر
۲۳۲	آیات دال بر سرشت انسان و تفاوت او با دیگر موجودات
۲۳۳	تعامل اسماء به حضرت آدم
۲۳۳	آمر به نرشتگان به سجده
۲۳۵	آمل بار امانت الهی از سوی انسان
۲۳۶	انسان خلیفه الهی
۲۳۸	کرامت انسان
۲۳۹	خلق آنچه در زمین است برای انسان
۲۴۰	آیات دال بر سرنوشت انسان
۲۴۰	تنزل برخی از انسان‌ها و سبیه و یسندتر حیوان شدن
۲۴۲	توان انسان برای دیدن عالم مذکرات
۲۴۲	سیر انسان به سوی خدا و لقای حق
۲۴۳	استمرار حیات آدمی پس از مرگ
۲۴۳	استدلال بر نادرستی سقط جنین از راه جایگاه انسان در جهان
۲۴۹	فصل ششم: نادرستی سقط جنین بر مبنای هدیه بودن جنین از سوی خدا
۲۴۹	کانون بحث در مسئله سقط جنین
۲۵۰	مفهوم شناسی واژه هبه
۲۵۲	آیات حاوی واژه «هبه» در مورد فرزند
۲۵۲	۱. آیاتی که در تقاضای فرزند، واژه هبه به کار رفته
۲۵۶	۲. آیاتی که خداوند از اعطای فرزند به انسان به هبه تعبیر کرده
۲۵۹	۳. آیه‌ای که خدای متعال به علت هبه فرزند، ستایش شده
۲۶۰	۴. آیه‌ای که اعطای فرزند، چه دختر و چه پسر، را با واژه هبه تعبیر کرده
۲۶۲	۵. آیاتی که علاوه بر هبه، واژه رحمت نیز در آن‌ها به کار رفته
۲۶۳	۶. آیاتی که هبه در مصادیق غیر فرزند به کار رفته
۲۶۵	۷. به کارگیری واژه بشارت درباره فرزنددار شدن انسان

پیشگفتار

اهمیت اخلاق عملی

اخلاق همواره مورد تأکید انبیای الهی و از جمله پیامبر اسلام (ص) و قرآن بوده است تا جایی که هدف رسالت ختمی مرتبت قرار گرفته است. علاوه بر مباحث الهیات اخلاقی، امروزه به ویژه از نظر نگاه فاسفی به اخلاق نگاه می شود و تأملات فلسفی درباره اخلاق که با عنوان فلسفه اخلاق^۱ مشهور است رواج خاصی دارد.

فلسفه اخلاق که به اختصار می توان آن را فعالیتی عقلانی درباره اخلاق تعریف کرد امروزه به دو شاخه تقسیم می شود: (۱) فرااخلاق^۲ که با عنوان اخلاق تحلیلی^۳ و اخلاق نقدی^۴ نیز نام بردار است. در فرااخلاق علاوه بر تحلیل مفاهیم اخلاقی به مباحثی همچون تحلیل گزاره های اخلاقی، نحوه توجیه آن ها، استدلال اخلاقی، معرفت شناسی اخلاق و اطلاق و نسیت پرداخته می شود؛ (۲) اخلاق هنجاری که به نوبه خود به دو شاخه تقسیم می شود: الف) اخلاق هنجاری نظری^۵ که در پی به دست دادن قاعده و معیارهای کلی برای عمل اخلاق است. امروزه نظریات گوناگونی در این باره مطرح است از جمله وظیفه گروی، غایت گروی، اخلاق فضیلت محور و اخلاق حق محور؛ ب) اخلاق هنجاری عملی^۶ که می کوشد حکم اخلاقی را در موارد جزئی و عملی را به دست آورد و نظریه های اخلاقی را در موارد جزئی و عملی پیاده کند. در موارد عملی آن ها را به تأمل بنشیند.

گرچه مباحث نظری درباره اخلاق اهمیت دارد. ربر می مبحث عملی اخلاق از اهمیتی دو چندان برخوردار است، زیرا اولاً، در اخلاق عملی به مسائل و وضعیاتی پرداخته می شود که با رفتار و کردار روزمره آدمی ربط و نسبت دارد و آگاهی از آن ها تأثیر مستقیمی بر رفتار و کردار انسان ها می تواند داشته باشد و ثانیاً، می تواند محکی باشد برای صحت و رسقم نظریات اخلاقی و اینکه این نظریات در مرحله عمل چه نتایجی در پی خواهند داشت و ثالثاً، جنبه تعلیمی و تشویق و ترغیب دیگران به فلسفه اخلاق و پی بردن به اهمیت فلسفه اخلاق با پرداختن به اخلاق عملی بیشتر بروز و نمود می یابد.

1. moral philosophy/ethics

2. meta-ethics

3. analitic ethics

4. critical ethics

5. theoretical normative ethics

6. practical normative ethics/applied ethics